

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРНЕТ-ДОСЛІДЖЕНЬ

Шифр та назва спеціальності
054 – Соціологія

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Соціологія управління

Кафедра
Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Вибіркова

Семестр
7

Мова викладання
Українська,

Викладачі, розробники

Прізвище Ім'я По батькові

Бірюкова Марина Василівна

Maryna.Biryukova@khi.edu.ua

Доктор соціологічних наук, професор, доцент кафедри соціології і публічного управління

Автор 120 наукових та науково-методичних праць, у тому числі трьох одноосібних монографій та підручників. Лектор з дисциплін: «Математичні методи в соціології», «Практикум з аналізу соціологічних даних», «Комп'ютерні технології організації соціологічних дисциплін», «Технології соціального проектування», «Методи багатомірного аналізу соціологічних даних». Досвід роботи – 33 роки

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

<http://web.kpi.kharkov.ua/sp/professors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

Курс спрямовано на формування у студентів компетенцій щодо призначення соціологічних Інтернет-досліджень, особливостей розробки виборки соціологічних досліджень в Інтернеті, методів роботи з електронними базами даних соціологічної інформації, правила безпечної роботи у Інтернеті; специфіку проведення досліджень у Інтернеті; специфіку формування вибіркової сукупності у онлайн дослідженнях та особливості побудови анкети для Інтернет – опитування.

Мета та цілі дисципліни

Метою дисципліни “Технології інтернет-досліджень” є вибудувати системне бачення можливостей сучасних технологій Інтернет досліджень соціальних в ході діагностики й управління соціальними процесами та соціальними об’єктами

Формат занять

Лекції, практичні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців

Результати навчання

РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН09. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., лабораторні роботи – 48 год., самостійна робота – 70 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін "Загальна соціологія", "Сучасні соціологічні теорії", "Соціологія управління", "Якісні методи в соціологічних дослідженнях":

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовується проєктний підхід до навчання, гейміфікація, акцентується увага на застосуванні інформаційних технологій в організації соціологічних досліджень.: проєктна і командна робота, peer-to-peer, кейси.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Інтернет як об'єкт соціологічного дослідження

Соціологічний підхід до вивчення Інтернету. Інтернет-простір як соціальний інститут. Його роль трансформації соціальних суспільних процесів та інститутів. Сучасний стан інтернет-досліджень у світі. Історія проведення соціологічних досліджень, у Інтернеті. Вітчизняні та західні дослідницькі компанії та агентства. Онлайн-ові служби моніторингу інтернет-аудиторії. Методологічні засади дослідження інтернет-простору. Специфіка проведення Інтернет-досліджень. Обґрунтування та вибір тематики для дослідження інтернет-аудиторії.

Переваги (економія часу, коштів, людських та ін. ресурсів; широта охоплення; розширення вибірки; легкість зміни інструментарію; можливість надання індивідуального зворотного зв'язку тощо) та недоліки (анонімність, неодноразова участь респондентів, нерепрезентативність, вплив особливостей апаратно-програмної бази і т.інш.)

Соціологічні інтернет-ресурси: академічні, наукові та навчальні центри, бази даних та знань, бібліотеки, центри соціологічних, політичних та маркетингових досліджень, електронні журнали, енциклопедії та ін.

Тема 2. Сучасне інформаційне середовище для дослідника.

Мережеві технології. Основні засади організації та функціонування корпоративних мереж. Практика інформаційної роботи з електронними ресурсами. Технології організації керування електронними ресурсами. Аналітичні методи та інструменти для оцінки науково-дослідної роботи. Просування результатів наукової діяльності/

Інтернет як засіб комунікації та джерело інформації. Комунікаційні можливості Інтернету: електронна пошта, форум, блог, чат, ICQ (QIP, Jabber, MSN, IM), Skype. Методи реєстрації та можливості використання.

Тема 3. Комп'ютерне інформаційне середовище.

Соціологічні інформаційні ресурси у Інтернеті: асоціації (<http://www.sau.kiev.ua/reference.html>), <http://www.sau-kiev.org.ua/>, <http://rosa.socio.msu.ru/>, <http://www.europeansociology.org/>,

<http://www.asanet.org/>), електронні журнали, форуми (<http://forum.gfk.ru/>), клуби (<http://www.gorod.org.ru/>, <http://club.fom.ru/>), статистичні бюлетені, бази даних соціологічної інформації. Пошук соціологічної літератури <http://www.soc.univ.kiev.ua/LIB/OUT/> . Принципи роботи пошукових систем. Компоненти : spider, crawler, indexer, the database та search engine results engine.

Формулювання запиту для пошуку: логічні оператори and, or, not, *, +, &, &&. Складний пошук (http://www.google.com.ua/advanced_search?hl=uk, <http://yandex.ru/advanced.html>, <http://nova.rambler.ru/srch/advanced?words=&x=81&y=10>, http://meta.ua/adv_search.asp?q).

Використання словоформ, синонімів, доменних імен та діапазонів.

Каталогізатори літератури та інших ресурсів. Інтернет-ресурси, де можна знайти статистичну інформацію (держкомстати, облстати та бюро статистичної інформації <http://www.ukrstat.gov.ua/>, <http://www.ukrcensus.gov.ua/> , <http://www.gks.ru/>, <http://www.worldstat.org>, <http://www.cvk.gov.ua/>, CIAfactbook<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> та інші).

Банки даних соціологічних опитувань: відкриті, умовно відкриті та закриті ресурси.

<http://www.europeansocialsurvey.org/>, <http://www.CESSDA.org/accessing/catalogue/> та інші ресурси http://www.CESSDA.org/related/other_archives/. Реєстрація для доступу у бази даних. <http://essedunet.nsd.uib.no/> .

Тема 4. Програма соціологічного дослідження, що проводиться з використанням Інтернету
Обмеження та специфіка проведення соціологічних досліджень у Інтернеті. Формулювання проблеми. Визначення об'єкту та предмету дослідження. Уточнення та адаптація головних понять. Попередній системний аналіз об'єкту досліджень. Особливості пілотажного дослідження. Висування робочих гіпотез. Стратегічний план дослідження. Характеристики генеральної сукупності. Специфіка формування вибірки. Планування головних процедур збору та аналізу даних.

Схема соціологічного дослідження інтернет-аудиторії. Методи емпіричного проведення соціологічних онлайн та офлайн досліджень. Опитування (розсилка анкет електронною поштою; розміщення опитувань у групах новин; інтернет-форуми та конференції; web-сторінки та web-опитувач; самозавантажувальний опитувальник). Онлайн фокус-групи. Контент-аналіз. Інтерв'ю. Спостереження (включене та опосередковане). Соціальний експеримент. Тестування. Етика досліджень в інтернет-просторі.

Формування вибірки з урахуванням специфіки інтернет-аудиторії. Види інтернет-аудиторії (максимальна, нерегулярна, тижнева, активна, ядро аудиторії). Пошук та відбір респондентів. Три різновиди вибірок для онлайн-опитувань: необмежена (випадкова, неконтрольована), відібрана (відсіяна) та спеціально завербована. Створення та принципи роботи Інтернет-панелі. Особливості обробки, інтерпретації, зберігання та презентації результатів інтернет-досліджень. Перспективи проведення Інтернет-досліджень.

Тема 5. Новітні методи збору соціологічної інформації

Використання телефонної та комп'ютерної техніки для збору інформації. Переваги використання САТІ. Інтерфейс оператора та інтерфейс адміністратора. Проведення соціологічних опитувань через електронну пошту. Формування бази даних адрес. Програмування опитування, що проводиться через електронну пошту. Особливості формату питань для анкети, що розсилається через електронну пошту. Формат запитальника. Методи автоматичного та напівавтоматичного аналізу. Часові рамки та сценарії розсилки. Робочий план дослідження. Дизайн анкети. Створення опитувальників у <http://www.surveymonkey.com> та <http://survey.univ.kiev.ua>. Типи питань. Визначення соціальних показників, які можна досліджувати у Інтернеті.

Тема 6. Опитувальна оболонка Google форми(4 год)

Загальний вигляд та меню Google форми. Вхід до зони адміністрування та знайомство з навігацією у пакеті. Налаштування безпеки. Перелік опитувань. Створення нового опитування. Параметри опитувальника: загальні, навігація та, публікація та доступ, повідомлення та керування даними. Можливість імпорту опитувальника. Види шаблонів оформлення. Поняття групи питань. Створення нової групи, заголовки та опис групи. Додавання питань до групи. Параметри питань: код, питання, допомога, тип, перевірка, обов'язковість питання, розташування, додаткові атрибути.. Фіксовані та новостворені типи питань. Стандартні списки альтернатив (набори міток). Створення списку альтернатив (labelset)

Типи питань: масиви, текстові, списки, одно та багато альтернативний вибір, ранжовані питання. Атрибути питань. Вигляд питань та альтернатив. Використання шаблонів та форматування вигляду питань та альтернатив. Використання умовних операторів переходу та принцип їх побудови. Тестування опитувальника.

Публікування опитувальника, анонс та запрошення до опитування. Формування вибірки. Збір результатів опитування. Експорт у SPSS.

Тема 7. Основи роботи з Google Таблицями

Основи Google Drive; Інтерфейс Google Таблиць: меню; панель інструментів; робоча область; рядок стану; Робота з таблицею: створення, відкриття, збереження, скачування; дії з листами; робота з листом; виділення діапазонів; копіювання даних; дії зі стовпцями та рядками; введення даних у комірки; форматування даних; копіювання форматів; автоматичне заповнення осередків; робота із гарячими клавішами.

Формули в Google Таблицях: створення та застосування формул; копіювання формул; види посилань у формулах; робота з даними, розташованими на різних аркушах; швидкий аналіз даних. Основні функції Google Таблиць: математична функція підсумовування; статистичні функції; логічна функція ЯКЩО; пошук інформації про вбудовані функції.

Помилки у формулах: види помилок у формулах; виправлення помилок; функція ЯКЩОПОМИЛКА.

Форматування: форматування таблиць; убудовані теми оформлення; умовне форматування.

Основи роботи з великими таблицями: закріплення окремих областей для постійного відображення під час прокручування; пошук та заміна; сортування даних; фільтрація даних.

Спільна робота та спільний доступ: спільний доступ до таблиці; коментарі та примітки до таблиць; захист листів таблиці. Друк таблиць.

Тема 8. Основи аналізу даних соціальних мереж

Особливості математичного моделювання соціальних процесів. Теоретичний потенціал застосування мережевих методів у соціології. Основні поняття теорії соціальних мереж Позичії та актори, поняття соціальної мережі. Теорія графів: основні поняття та застосування до мережевих вимірів. Рівні аналізу, межі мережі.

Концепція соціальних мереж у соціальній теорії. Зв'язок мережевих підходів у соціології з іншими сучасними соціологічними теоріями. Концептуальні питання вивчення соціальних мереж. Методологічні принципи вивчення соціальних мереж Дискретність, атрибути та взаємини. Особливості моделей у мережевому підході.

Методи аналізу соціальних мереж. Передумови формування мережного підходу у соціології. Специфіка аналізу соціальних мереж. Рівні аналізу, межі мережі. Мережева вибірка. Джерела мережевих даних. Методика збирання мережевих даних. Аналіз зв'язкових підгруп. Рольові алгебри. Аналіз діад та тріад.

Сучасні підходи до вимірювання мережевих даних. Виникнення мережевих підходів у соціології: проблема структурних змінних (Лазарсфельд); соціометрія (Морено); вивчення комунікацій у групі (Бейвлас. Девітт): гештальт та балансовий підхід; антропологічні підходи, їх внесок у становлення мережевого аналізу. Сучасні напрями досліджень соціальних мереж. Вивчення мережного товариства (Кастельс).

Моделювання соціальних мереж: основні засади. Принципи моделювання. Статистичні моделі соціальних мереж: модель слабких зв'язків, модель зростання мережі. Агентно-орієнтоване моделювання соціальних явищ. Стохастичні моделі.

Показники властивостей мережі. Сила зв'язку. Розмір мережі. Мережева щільність. Мережевий ранг. Центральність та централізація. Еквівалентність мережі. Структурна еквівалентність акторів. Сила структурної позиції актора. Статистичні ознаки мереж. Кластеризація. Розподіл ступеня. Еластичність мережі. Коефіцієнт кореляції мережі. «Структура співтовариства». Застосування нейронних мереж для дослідження соціальних процесів. Можливості, методи та приклади застосування апарата нейронних мереж для дослідження соціальних процесів.

Теми практичних занять

Тема 1. Інтернет як об'єкт соціологічного дослідження.

Сучасний стан інтернет-досліджень у світі. Історія проведення соціологічних досліджень, у Інтернеті. Вітчизняні та західні дослідницькі компанії та агентства. Онлайн-служби моніторингу інтернет-аудиторії.

Соціологічні інтернет-ресурси: академічні, наукові та навчальні центри, бази даних та знань, бібліотеки, центри соціологічних, політичних та маркетингових досліджень, електронні журнали, енциклопедії та ін.

Тема 2. Сучасне інформаційне середовище для дослідника.

Основні засади організації та функціонування корпоративних мереж. Аналітичні методи та інструменти для оцінки науково-дослідної роботи. Просування результатів наукової діяльності. Комунікаційні можливості Інтернету: електронна пошта, форум, блог, чат, ICQ (QIP, Jabber, MSN, IM), Skype. Методи реєстрації та можливості використання..

Тема 3. Комп'ютерне інформаційне середовище.

Соціологічні інформаційні ресурси у Інтернеті: асоціації (<http://www.sau.kiev.ua/reference.html>, <http://www.sau-kyiv.org.ua/>, <http://rosa.socio.msu.ru/>, <http://www.europeansociology.org/>, <http://www.asanet.org/>), електронні журнали, форуми (<http://forum.gfk.ru/>), клуби (<http://www.gorod.org.ru/>, <http://club.fom.ru/>), статистичні бюлетені, бази даних соціологічної інформації.

Пошук соціологічної літератури <http://www.soc.univ.kiev.ua/LIB/OUT/>.

Формулювання запиту для пошуку: логічні оператори and, or, not, *, +, &, &&. Складний пошук (http://www.google.com.ua/advanced_search?hl=uk, <http://yandex.ru/advanced.html>, <http://nova.rambler.ru/srch/advanced?words=&x=81&y=10>, http://meta.ua/adv_search.asp?q).

Каталогізатори літератури та інших ресурсів. Інтернет-ресурси, де можна знайти статистичну інформацію (держкомстат, облстат та бюро статистичної інформації <http://www.ukrstat.gov.ua/>, <http://www.ukrcensus.gov.ua/>, <http://www.gks.ru/>, <http://www.worldstat.org>, <http://www.cvk.gov.ua/>, CIAfactbook <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> та інші).

Банки даних соціологічних опитувань: відкриті, умовно відкриті та закриті ресурси.

<http://www.europeansocialsurvey.org/>, <http://www.cessda.org/accessing/catalogue/> та інші ресурси http://www.cessda.org/related/other_archives/.

Тема 4. Програма соціологічного дослідження, що проводиться з використанням Інтернету. Обмеження та специфіка проведення соціологічних досліджень у Інтернеті. Методи емпіричного проведення соціологічних онлайн та офлайн досліджень. Опитування (розсилка анкет електронною поштою; розміщення опитувань у групах новин; інтернет-форуми та конференції; web-сторінки та web-опитувач; самозавантажувальний опитувальник). Онлайн фокус-групи. Формування вибірки з урахуванням специфіки інтернет-аудиторії. Три різновиди вибірок для онлайн-опитувань: необмежена (випадкова, неконтрольована), відібрана (відсіяна) та спеціально завербована. Створення та принципи роботи Інтернет-панелі. Особливості обробки, інтерпретації, зберігання та презентації результатів інтернет-досліджень. Перспективи проведення Інтернет-досліджень.

Тема 5. Новітні методи збору соціологічної інформації

Використання телефонної та комп'ютерної техніки для збору інформації. Формування бази даних адрес. Програмування опитування, що проводиться через електронну пошту. Формат запитальника. Методи автоматичного та напівавтоматичного аналізу. Типи питань. Визначення соціальних показників, які можна досліджувати у Інтернеті.

Тема 6. Опитувальна оболонка Google форми

Загальний вигляд та меню Google форми. Створення нового опитування. Створення нової групи, заголовки та опис групи. Додавання питань до групи. Параметри питань: код, питання, допомога, тип, перевірка, обов'язковість питання, розташування, додаткові атрибути.. Фіксовані та новостворені типи питань. Стандартні списки альтернатив (набори міток). Створення списку альтернатив (labelset) Типи питань: масиви, текстові, списки, одно та багато альтернативний вибір, ранжовані питання. Атрибути питань. Вигляд питань та альтернатив. Використання шаблонів та форматування вигляду питань та альтернатив. Використання умовних операторів переходу та принцип їх побудови. Тестування опитувальника. Публікування опитувальника,

анонс та запрошення до опитування. Формування вибірки. Збір результатів опитування. Експорт у SPSS.

Тема 7. Основи роботи з Google Таблицями

Основи Google Drive. Формули в Google Таблицях: створення та застосування формул; копіювання формул; види посилань у формулах; робота з даними, розташованими на різних аркушах; швидкий аналіз даних. Основні функції Google Таблиць: математична функція підсумовування; статистичні функції; логічна функція ЯКЩО; пошук інформації про вбудовані функції. Помилки у формулах: види помилок у формулах; виправлення помилок; функція ЯКЩОПОМИЛКА. Форматування: форматування таблиць; убудовані теми оформлення; умовне форматування. Основи роботи з великими таблицями: закріплення окремих областей для постійного відображення під час прокручування; пошук та заміна; сортування даних; фільтрація даних. Спільна робота та спільний доступ: спільний доступ до таблиці; коментарі та примітки до таблиць; захист листів таблиці. Друк таблиць.

Тема 8. Основи аналізу даних соціальних мереж

Методи аналізу соціальних мереж. Мережева вибірка. Сучасні підходи до вимірювання мережевих даних. Показники властивостей мережі. Застосування нейронних мереж для дослідження соціальних процесів. Можливості, методи та приклади застосування апарата нейронних мереж для дослідження соціальних процесів.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Самостійна робота за курсом складається із самостійного вивчення студентами тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях, виконання індивідуальних завдань. Курс передбачає виконання курсової роботи. Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

- 1 Хміль Я. Поняття «Інтернет-залежність» у соціогуманітарних науках та специфіка його дослідження в соціології // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – 2012. - Вип. 6. – С. 303-310 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/sociology/article/599/605>
- 2 Харченко Н. Динаміка пользования Интернет в Украине: май 2017 (прес-реліз) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=705&page=2>
- 3 Ніцполь С.І., Нестеренко Є.О. Дайджест опитувань U-REPORT: III квартал 2018 р. // Український соціум. – 2018. - № 3. – С. 138-149.
- 4 Коноплицкий С. Мережеві спільноти як об'єкт соціологічного аналізу // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2004. - №3 - С .167-178
- 5 Костенко Н. Мережева комунікація: алгоритмічний і ризикований зв'язок // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2020. - № 2. – С.3-24.
- 6 Дульська І.В. Е-урядування як інструмент соціального інжинірингу // Український соціум. – 2019. - № 1. – С.89-104.
- 7 Аналітичний звіт про результати соціологічного опитування мешканців південних і східних областей України щодо використання Інтернету. – К.: Ін-т мас. інформації, 2017. – 98 с.
- 8 Галіч Т. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя // Соціологія майбутнього. - 2010. - №1. – С. 145-152.
- 9 Дослідження Інтернет-аудиторії. Кількість Інтернет-користувачів Інтернетом в Україні виросла на 7% - дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.inau.ua/proekty/doslidzhennya-internet-audytoriyi>
- 10 Дубовик Т. В. Інтернет-маркетингові комунікації : монографія / Т. В. Дубовик ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2014. – 331 с

11 Чабаненко М. В. Інтернет-ЗМІ як складова частина системи за- собів масової інформації України : монографія / М. Чабаненко ; Держ. вищ. навч. закл. "Запоріж. нац. ун-т". – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 183 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (10%) та поточного оцінювання (90%). Екзамен: письмове завдання (2 запитання з теорії + розв'язання задачі) та усна доповідь. Поточне оцінювання: 8 онлайн тестів за темами (40%), 3 індивідуальних завдання(30%)та курсова робота (по 20%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

30.06.2023

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА

30.06.2023